

سفارت جمهوری اسلامی ایران در واتیکان

هفته نامه

ویژه نامه دوازدهمین دور گفتگوهای بین ادیانی ایران و واتیکان

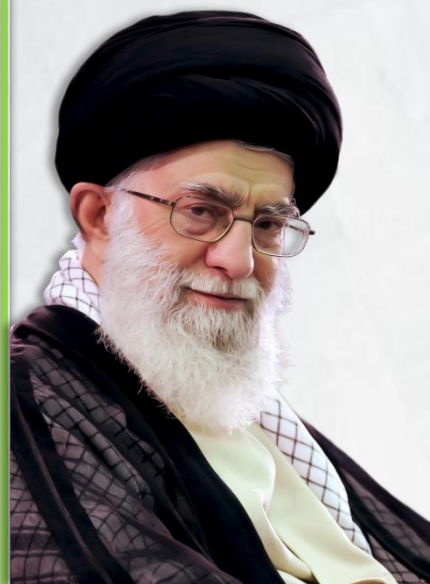

پیام سفیر
کلیک کنید

مقام معظم رهبری:

استفاده از این فرصت ها برای افزایش نقاط
مشترک و روشن کردن حقایق، گامی در ایجاد
شناخت صحیح و از جمله ی دستورات اسلام است.

رهبر انقلاب در دیدار علمای مسیحی

مدیر مسئول:

دکتر محمد حسین مختاری

سر دبیر:

حسن نیازی

هفته نامه سفارت جمهوری اسلامی ایران در واتیکان

سال اول / شماره چهل و پنجم

جمعه ۹ آذر ۱۴۰۳ / ۲۹ نوامبر ۲۰۲۴

تهیه و تنظیم: بخش دیپلماسی عمومی

مجری طرح: بخش فرهنگی

آدرس: Via Bruxelles, ۵۷, ۰۰۱۹۸

تلفن: +۳۹۰۶۸۵۵۲۴۹۴

وب سایت: <https://vatican.mfa.gov.ir/portal>

شبکه ایکس: <https://twitter.com/IRANinVATICAN>

در این شماره می خوانیم:

- پیام ریاست محترم جمهوری اسلامی ایران به پاپ فرانسیس
- دیالوگ با دیگران در سیره مسیح و حواریون (یادداشتی از دکتر محمد حسین مختاری)
- خلاصه مقاله دکتر محمد مهدی ایمانی پور (رئیس سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی)
- خلاصه مقاله آیت الله محمدی عراقی (عضو شورای سیاستگذاری و هماهنگی گفتگوی ادیان)
- خلاصه مقاله دکتر علی اکبر ضیایی (رئیس مرکز گفتگوی ادیان و فرهنگ ها)
- خلاصه مقاله دکتر علی خیاط (مدیر حوزه علمیه خراسان)
- خلاصه مقاله دکتر سید مفید حسینی کوهساری (عضو شورای سیاستگذاری و هماهنگی گفتگوی ادیان)
- خلاصه مقاله دکتر حسن رضایی (عضو شورای سیاستگذاری و هماهنگی گفتگوی ادیان)
- خلاصه مقاله دکتر محمد رضا زیبایی نژاد (عضو هیئت علمی پژوهشکده زن و خانواده)
- خلاصه مقاله خانم دکتر رستمی (دانش آموخته دکتری الهیات مسیحی)
- آلبوم تصاویر

پیام رئیس جمهور به پاپ فرانسیس:

نسل کشی در حال رقم خوردن است

بسم الله الرحمن الرحيم
عالیجناب پاپ فرانسیس
رهبر محترم کاتولیک های جهان

سلام های گرم و صمیمانه ام را به جناب عالی و جامعه بزرگ مسیحی ابراز می دارم.

با توجه به نقش سازنده جناب عالی در تقویت صلح و امنیت جهانی و تلاش برای نزدیکی و هم اندیشی میان ادیان الهی و تاکید دولت اینجانب بر گفتمان وفاق و صلح بین المللی به عنوان محور سیاست خارجی امیدوارم تعامل سازنده جمهوری اسلامی ایران با واتیکان در راستای گسترش صلح و عدالت در جهان بیش از پیش گسترش یابد.

چنانچه مستحضر می باشید بیش از یکسال از هجوم بی رحمانه رژیم اسرائیل به غزه و در ادامه آن به لبنان میگذرد و این حملات وحشیانه بدون توجه به حقوق و موازین بین المللی به صورت گسترده در جریان است. نسل کشی و تخریب گسترده زیر ساخت های شهری و درمانی در شرایطی در حال رقم خوردن است که بخش عمده ای از شهدا و مجروحان را زنان، کودکان و افراد غیر نظامی تشکیل میدهند جای بسی تاسف است که چنین قساوت و تجاوز به حقوق انسان ها را در سرزمین های مقدسی به نظاره نشستیم که زادگاه پیامبران بزرگ الهی و پیام آوران صلح و آرامش برای کل بشریت بوده اند.

در این شرایط و با تهدید گسترده بنیان های صلح و امنیت منطقه ای و جهانی، جمهوری اسلامی ایران به صورت ویژه در تلاش بوده است

تا با برقراری آتش بس و جلوگیری از گسترش دامنه جنگ، جلوی کشتار و جراحت بیشتر انسان‌های بیگناه گرفته شود. همزمان با برنامه تحلیف ریاست جمهوری اینجانب، اسماعیل هنیه به عنوان میهمان در پایتخت ما حضور داشت که به صورت ناجوانمردانه توسط رژیم اسرائیل ترور و به شهادت رسید متعاقب این اتفاق، در صدد بودیم تا سریعاً پاسخی محکم و پشیمان کننده بر اساس اصول مندرج در منشور ملل متحد در حق دفاع مشروع سرزمینی به مسببان این جنایت بدهیم که با اصرار و ارسال پیام‌های متعدد از سوی دولتمردان غربی مبنی بر امکان به مخاطره افتادن تلاش‌ها و رایزنی‌های انجام شده برای برقراری آتش بس اقدام خود را به تاخیر انداختیم، اما علی‌رغم خویشتنداری ما در عمل رژیم غاصب اسرائیل با ادامه نقض فاحش حقوق حاکمیتی کشورهای منطقه به کشور لبنان نیز حمله گسترده‌ای را آغاز کرد که همچنان ادامه دارد.

در این وضعیت ناپایدار و احتمال فراگیری آتش جنگ در منطقه از جناب عالی به عنوان رهبر کاتولیک‌های جهان درخواست می‌نمایم مساعی جمیله خود را برای جلوگیری از ادامه تجاوزات غیر انسانی، برقراری صلح و آتش بس و ایجاد فرصتی برای ارسال کمک‌های بشر دوستانه به آسیب دیدگان به کار گرفته و سران کشورهای جهان به ویژه دول مسیحی را به کمک به این امر مهم ترغیب نمایید. بی شک این اقدام در شرایط حاضر میتواند تاثیر شایسته و مهمی بر کاهش آلام آسیب دیدگان و رسیدگی به حال درماندگان ایفا نماید. جمهوری اسلامی ایران آمادگی خود را برای کمک به این روند اعلام میدارد.

از خداوند متعال سلامتی جناب عالی و سرافرازی جامعه‌ی دیندار مسیحی را مسألت دارم.

رئیس جمهوری اسلامی ایران

مسعود پزشکیان

دیالوگ با دیگران

در سیره مسیح و حواریون

یادداشتی از دکتر محمد حسین مختاری

هفته گذشته دوازدهمین دور گفتگو های بین ادیانی جمهوری اسلامی ایران و واتیکان، در ایتالیا با حضور علما و شخصیت های دینی، با محوریت نهاد پاپی گفتگوی بین ادیانی واتیکان و سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی جمهوری اسلامی ایران برگزار شد و الحمدلله آثار و نتایج را در پی داشته است.

در مورد اهمیت گفتگوی بین ادیانی از منظر اسلام، بارها مقالات و حتی کتاب هایی نوشته شده است که قطعاً مطالعاتی داشته اید، ولی بنده در این یادداشت مختصر به موضوع دیالوگ بین ادیانی در سیره حضرت مسیح (ع) و حواریون ایشان اشاره ای خواهم داشت.

مطلب مهم در اینجا - پیش از پرداختن به موضوع دیالوگ در حوزه ادیان - این است که **دیالوگ بین ادیانی شاخه ای از الهیات معاصر است** که به نوعی بعد از جنگ جهانی اول شکل گرفته و تا همین امروز هم ادامه دارد و به مطالعه الهیات و گرایش های الهیاتی می پردازد. اما مشخصاً دیالوگ بین اسلام و مسیحیت بعد از شورای دوم واتیکان (با دعوت از برخی از علمای مسلمان برای حضور در این شورا) رسمیت پیدا کرد.

در واقع مطالعه گفتگوی بین ادیان، جدیدترین شاخه الهیات معاصر است که در آن تاریخ الهیات مسیحی با سیستم های اعتقادی غیرمسیحی مقایسه شده و همین امر به پایه و اساس گفتگو بین ادیان مختلف تبدیل شده است. به طور کلی، فعالیت های اخیر الهیات

دیالوگ با دیگران در سیره مسیح و حواریون

یادداشتی از دکتر محمد حسین مختاری

معاصر بیشتر بر روی ارزش های مشترک بین دو یا چند دین، مانند ادیان ابراهیمی (یهودیت، مسیحیت، اسلام) یا ادیان شرقی (مانند آیین هندو، بودایی) تمرکز کرده اند.

بنظر بنده، یکی از مهمترین آیات کتاب مقدس در مورد دیالوگ را می توان در آیه ۱۷ از فصل ۳ کتاب یعقوب خواند:

- اما خرد و حکمتی که از آسمان می باشد، در وهله اول پاک و نجیب است، و بعد صلح جو و مودب و ملایم؛ **حاضر به گفتگو با دیگران** و پذیرش نظرات ایشان است؛ لبریز از دلسوزی و اعمال نیک بوده، صمیمی و بی ریا و بی پرده می باشد.

ویلیام مک دونالد در تفسیر این آیه (که در مقام بیان حکمت درست و حکمت غلط است) چنین می نویسد:

- حکمتی که از خداست، اول طاهر است. در فکر، کلام و عمل پاک است. در روح و جسم، در آموزه و عمل، در ایمان و اخلاق طاهر است. همچنین حکمت صلح آمیز است. یعنی اینکه یک انسان حکیم، صلح را دوست دارد، و هر آنچه در توان دارد را در راه ایجاد صلح تلاش می کند. یک مرد حکیم، شخصی است که به احساسات دیگران هم احترام بگذارد.

- ویژگی دوم نصیحت پذیر بودن است. یعنی اینکه چنین شخصی مسالمت آمیز است، راحت می توان به او نزدیک شد، منطقی می پذیرد، و هر جا که لازم باشد تسلیم می شود. در آن هیچ کینه جویی یافت نمی شود؛ در واقع او بی ادبی را با خیرخواهی پاسخ می دهد. این حکمت بی تردید (بری از تبعیض) است، یعنی اینکه، از کسی جانبداری نمی کند.

نکته کلیدی این آیه که در وصف انسان حکیم است، جمله **حاضر به گفتگو با دیگران** می باشد. این انسان غیر حکیم است که با گفتگو مشکل دارد.

در آیه ای دیگر از کتاب مقدس، (تیموتائوس دوم فصل ۲ آیه ۲۵) پولس، به برخی از شرایط گفتگو (حتی با مخالفین) اشاره شده است:

• **و با مخالفین و گمراهان با فروتنی و ادب گفتگو نماید؛**

همه باید در رفتار با مخالفین خود فروتنی و حلم داشته باشد، آنچه از مفهوم این آیه استنباط می شود این است که، وقتی می توان با مخالفین خدا و افراد گمراه با فروتنی و ادب گفتگو کرد، به طریق اولی می توان، و باید، با پیروان دیگر ادیان آسمانی به گفتگوهای بین ادیانی پرداخت.

در آیه ای دیگر (افسیان فصل ۵ آیه ۱۹) دوباره دعوت به گفتگو شده است:

• **با یکدیگر درباره خداوند گفتگو کنید.**

پولس رسول این نامه را در زندان رم برای اهالی شهر افسس نوشته است. بسیاری از مفسران کتاب مقدس بر این عقیده اند که رساله حاضر فقط به کلیسای افسس نوشته نشده است. آنها معتقدند که این رساله در کلیساهای مختلفی که در نتیجه دو سال فعالیت پولس در منطقه افسس تأسیس شده بود، قرائت می شده است. اغلب آثار پولس رسول به صورت نامه های شخصی به کلیسای محلی و برای توضیح مسئله خاصی نوشته شده است.

کلیسای کاتولیک فعلی و مخصوصاً بعد از شورای دوم واتیکان و خاصه پاپ فرانسیس، به شدت دنبال دیالوگ با دیگر ادیان (اعم از موحدین

و یا ادیان شرق) است، شاید برگزاری دوازدهمین دوره گفتگوی های ادیانی ایران و واتیکان آن هم در این دوره ای که جهان در آستانه جنگی بین المللی تمام عیار است، نشان از اهمیت دادن بزرگان واتیکان به این آیه بوده است.

شاید زمانی که پولس این نامه را می نوشت کلمه **با یکدیگر** فقط یک دستور درون دینی برای مومنین مسیحی بود ولی آنچه که ما امروز از رهبران سریر مقدس و واتیکان می بینیم، این **دیگران** گسترده مفهومی دارد و دیگر موحدان ادیان ابراهیمی را هم شامل می شود.

در آیه دیگری در اعمال رسولان، فصل ۱۷ آیه ۱۷، به یک سیره رفتاری پولس رسول اشاره شده است:

• پس برای گفتگو با یهودیان و غیر یهودیان دیندار، به عبادتگاه یهود می رفت و هر روز در بازار هر که را می دید با وی گفتگو می کرد.

پولس در کنیسه با یهودیان و خدا پرستان مباحثه می نمود در حالی که در بازار به تمام کسانی که گوش فرا می دادند بشارت می داد. او با این روش با برخی از اپیکورمین و رواقیون تماس حاصل نمود.

گرچه مبنای این آیه تبشیری است و به سیره تبلیغی پولس رسول اشاره می کند، ولی به هر حال مخاطب او غیر مسیحیان بوده و **گفتگو با دیگران**، مبنای کار او بود. او یک دیالوگ به معنای واقعی کلمه را در دستور کار خود قرار داده بود.

در آیه دیگری در انجیل متی فصل ۱۸ آیه ۱۵، برای حل مشکلات و سوء تفاهم بین مومنین توصیه متفاوتی شده است و آن گفتگو با یکدیگر است:

• اگر برادری به تو بدی کند، برو و خصوصی با او گفتگو کن و او را متوجه خطایش بساز.

تنها کلید حل مشکلات بین افراد در درجه اول، و سپس بین جوامع در درجه بعدی، همین گفتگو میان آنهاست، چیزی که سیره اخلاقی مسیح و طبعاً حواریون مسیح بوده و دیگران را هم به آن توصیه می کردند.

آنچه که در کتاب مقدس، به عنوان دیالوگ مطلوب تلقی شده است، در آیه ۱۸ فصل ۱۲ رومیان آمده است:

• با هیچکس جر و بحث نکنید. تا آنجا که ممکن است با مردم در صلح و صفا بسر ببرید.

با مردم در صلح و صفا بسر ببرید.

کلمه **مردم** در این آیه عموم مردم را شامل می شود و نه صرفاً مسیحیان را، و به عبارتی همان آیه **یا ایها الناس** در خطاب های قرآنی است و قطعاً لازمه زندگی در صلح با دیگران، مستلزم درک یکدیگر در قالب دیالوگ است.

دیالوگ با دیگران در سیره مسیح و حواریون

یادداشتی از دکتر محمد حسین مختاری

دکتر محمد مهدی ایمانی پور

رئیس سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی

و رئیس شورای سیاستگذاری و هماهنگی گفتگوی ادیان جمهوری اسلامی ایران

عالیجنابان، خانم ها و آقایان

خرسندم که امروز شاهد برگزاری **دور دوازدهم** گفتگوی دینی جمهوری اسلامی ایران و واتیکان در شهر رم هستیم. ابتدا مایلم از عالیجناب کاردینال آیوسو گیسو، ریاست محترم نهاد گفتگوی ادیان واتیکان، برای میزبانی و جناب آقای خالد عکاشه، مسئول بخش اسلام این نهاد برای فراهم نمودن زمینه برگزاری این نشست، از جانب خویش و همکارانم در مرکز گفتگوی ادیان و فرهنگ ها و اعضای عالیرتبه هیات ایرانی حاضر در این جمع، تشکر و قدردانی نمایم.

عنوان سخنان کوتاه بنده، **آموزش جوانان در خانواده به منزله چالشی برای اسلام و مسیحیت است.** برای پرداختن به نقش خانواده در آموزش جوانان، ناگزیرم ابتدا نگاهی به چالش های پیش روی نهاد خانواده و موانع موجود برای ایفای نقش تربیتی آن، داشته باشم.

ترویج الگوهای منحرف جنسی و زیر سؤال بردن سبک زندگی عقیفانه که بر نقش آفرینی نهاد خانواده تکیه دارد و تبدیل کردن آنها به دستورات عمل بسیاری از نهادهای رسمی و غیر رسمی در غرب، تلاشی برای فروپاشی این نهاد مقدس است. جایگزین ساختن قبح مناسبات غیراخلاقی و مغایر با فطرت بشری و انسانی، به یک امر مقبول و حتی لازم‌الاتباع، به جزئی آشکار از نقشه راه مبارزه با آموزه های دینی و فطری مبدل گردیده است.

در اتحادیه اروپا، کشورهای مجارستان و لهستان صرفاً به اتهام عدم پذیرش الگو واره های دستوری پارلمان اروپا در خصوص پذیرش

دکتر محمد مهدی ایمانی پور

رئیس سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی

سبک زندگی همجنس گرایان و دیگر گروه‌های منحرف جنسی، از دریافت کمک‌های مالی اتحادیه اروپا محروم می‌شوند و حتی طبق شواهد و مستندات موجود، کشورهای مسلمان نیز از سوی برخی نهادهای بین‌المللی برای به رسمیت شناختن حقوق گروه‌های منحرف جنسی و لزوم عدم جلوگیری از فعالیت آزادانه آنها تحت فشار قرار می‌گیرند. زمانی که اجزای این پازل را در کنار یکدیگر قرار می‌دهیم، به یک تصویر مخدوش اما هدفمند می‌رسیم! این همان نقشه "جنگ جهانی علیه نهاد خانواده" است که در اتاق‌های فکر و نهادهای رسمی برخی از کشورهای غربی تهیه شده و به صورتی غیر اعلامی اما محسوس در حال اجراست.

جنگ جهانی علیه نهاد خانواده، از چند منظر قابل تحلیل است: نخست، چرایی تهاجم به خانواده است. خانواده به عنوان اصیل‌ترین و اصلی‌ترین کانون جوامع بشری، خاستگاه اصلی ارزش‌های فطری بشری است. خانواده، اخلاقی‌ترین نهاد بشری است. خانواده، ریشه‌دارترین و صمیمی‌ترین کانون عواطف بشری است. اگر جامعه‌ای را از این موهبت محروم نمایند، آن جامعه را از اصالت، هویت و معنویت تهی ساخته‌اند. در این صورت بشریت، با ماشین‌های انسان‌نمایی مواجه هستند که با ارزش‌های ساختگی صاحبان قدرت، به هر چیزی تن در می‌دهند. جهان‌عاری از اخلاق و معنویت، فضای مناسبی برای بهره‌کشی از انسان‌ها و حاکمیت هوا و هوس است.

موضوع دیگر، تاثیر مخرب فروپاشی خانواده و آسیب دیدن آن، در امر آموزش نوجوانان و جوانان است. خانواده، اولین و اصیل‌ترین کانون تعلیم و تربیت است. لذا اگر خانه و خانواده آسیب ببیند، تعلیم و تربیت صحیح آسیب دیده است. هجمه دیگری که برای از بین بردن نقش سازنده خانواده صورت می‌پذیرد از مسیر "زنان و مادران

خانواده" می گذرد. مادران و زنان نقش محوری را در تعلیم و تربیت کانون خانواده ایفا می‌نمایند، تلاش هایی که در طول سالیان متمادی برای تغییر نقش زنان در خانه و جامعه صورت پذیرفته برای مختل نمودن این نقش اصیل است. اگر زنان یک جامعه ارزش‌های فطری خود را از دست دهند، دیگر نمی‌توانند در خانواده نقش سازنده داشته باشند، بلکه بالعکس موجب فروپاشی ارزش‌های خانه و خانواده خواهند شد. تلاش‌های گسترده جریان‌های ضد اخلاقی، در کشورهای مختلف برای استفاده‌ی ابزاری از زنان با شعار بی‌اساس آزادی و حقوق زن، ریشه در این امر دارد.

موضوع آخر، مربوط به تاثیر مختل شدن آموزش در خانواده بر سایر شئون و اشکال آموزش است. آموزش‌های برگرفته از جامعه و یا آموزش‌های درون مدرسه و دانشگاه و حتی آموزش‌های اخذ شده از فضای مجازی، همگی از اولین کانون آموزش یعنی خانواده متاثر می‌گردند. اگر حلقه نخست آموزش، آسیب ببیند زنجیره‌ی آموزش از هم گسیخته خواهد شد. نوجوان و جوانی که فرصت بهره بردن از کانون خانواده را نمی‌یابد، خود را با آموزش‌های مجازی و یا آموزش‌های خارج از خانه، منطبق می‌سازد.

سازمان‌های ذیربط، مراکز دینی و خانواده‌های متعهدی که الگوهای فطری و مبانی یک زندگی سالم اخلاقی در نقاط گوناگون دنیا را دنبال می‌کنند، می‌بایست فارغ از تعلقات جغرافیایی و مذهبی خود، هم پیمان شده و از قرار گرفتن در جریان بازی خطرناک دشمنان نهاد خانواده، اجتناب ورزند. تا بتوانند ضمن صیانت از الگوهای یک زندگی سالم برای خود و فرزندانشان، زمینه تحقق آموزش‌های سالم برای جوانان را فراهم سازند.

یکی از راهکارهای عملی در این خصوص ایجاد بنیادها و نهادهای جهانی برای صیانت از خانواده توسط کشورها و ملت‌های مستقل در سطح جهان است.

در پایان مایلم اشاره‌ای به یکی محورهای توافق شده در اجلاس گذشته (نوامبر ۲۰۱۹) در تهران داشته باشم. در آنجا گفته شده بود که: "ادیان، بویژه اسلام و مسیحیت همواره سفارش به ارتقاء عدالت و حفظ کرامت انسانی، می‌نمایند.

این توافق موید آن است که "حفظ کرامت انسان" اعتقاد قلبی و ایمانی ما است. لذا تلاش برای تحقق آن را بر خود فرض و واجب می دانیم.

جهان ، امروز نظاره گر کشتار وسیع زنان، کودکان و انسان های بی دفاع است. قدرت طلبان صهیونیست به نام دین و با پشتوانه جبهه شر، تعالیم و دستورات والای ادیان در باب " حفظ کرامت انسانی " را زیر پا می گذارند و بی شرمانه از مردم مظلوم فلسطین بعنوان حیواناتی که خونشان مباح است یاد می کنند. نسل کشی و قتل عام بی سابقه ای که در غزه و لبنان صورت می پذیرد رسالت ما را به عنوان رهبران ادیان، دائما گوشزد می کند. در شرایطی که نهادهای بین المللی ناکارآمدی خود را در مهار بحران ها روز به روز آشکارتر می سازند، مسئولیت ما برای صیانت از عدالت و صلح دو چندان می گردد. نباید بگذاریم که مومنین از نهادهای دینی که در طول تاریخ حافظ منافع مظلومین بوده اند، نیز دلسرد شوند. اقدام و تلاش مشترک برای پایان دادن به این نسل کشی حتی فراتر از مسئولیت دینی ، یک وظیفه ی انسانی است که تعلل در آن شرمساری در مقابل خدای رحمان را به همراه دارد.

در همین جا مایلیم از مواضع اخیر واتیکان و شخص عالیجناب پاپ تشکر نمایم. این دور از گفتگو یک ویژگی دیگر نیز دارد. هیات ایرانی حامل پیام ریاست محترم جمهوری است که حاکی از جایگاه ممتاز این گفتگوها و نقش سازنده عالیجناب پاپ در مسائل جهانی و در رأس آن صلح و عدالت و گفتگو است.

نظام خانواده و تعلیم و تربیت

بین افراطِ «سنت گرایی» و تفریطِ «در مدرنیزم»

آیت الله محمود محمدی عراقی

عضو شورای سیاستگذاری و هماهنگی گفتگوی ادیان

در گذشته در خانواده های سنتی و غالباً پدر سالار، سرنوشت فرزندان بویژه دختران از جمله تعلیم و تربیت آنها حتی تا مرحله ازدواج و تشکیل زندگی خانوادگی تحت مدیریت و بلکه سلطه خانواده قرار داشت و فرزندان خانواده در امر تحصیل، تفریح و حتی انتخاب همسر غالباً می بایست مطیع اولیاء خود باشند.

در جوامع مدرن برعکس به دلایل مختلف از اختیار و اراده ی خانواده در امور فرزندان بتدریج کاسته شده بطوریکه از واژه «فرزند سالاری» در توصیف رابطه ی والدین با فرزندان استفاده می شود، بخصوص در جامعه های لیبرال بر اساس فردگرایی افراطی نه تنها رابطه فرزندان با خانواده بلکه رابطه زوجین با یکدیگر از هم گسیخته شده و نقش خانواده در تعلیم و تربیت فرزندان نیز به حداقل رسیده است.

در این جوامع غالباً بحکم قانون نقش نهادهای عمومی و دولتی در امور خانواده و فرزندان بجای رسیده که حتی در صورت دخالت پدر و مادر در امور زندگی و روابط اجتماعی و امور شخصی فرزندان نوجوان مانند انتخاب دوست و روابط اخلاقی و جنسی، رفت و آمد و حضور در اماکن مختلف و... فرزندان دانش آموز در دبیرستان می توانند به مدرسه و حتی به پلیس از پدر و مادر خود شکایت کنند! و در صورت شکایت معمولاً از کودکان و نوجوانان حمایت مینمایند و عملاً همانند بانوان به جدایی از خانواده و بزندگی مستقل و آزاد از قید و بند خانواده تشویق میشوند و اگر شاغل و دارای درآمد نباشند دولت برای تهیه مسکن و هزینه زندگی به آنها کمک میکند که بتوانند

آیت الله محمود محمدی عراقی

عضو شورای سیاستگذاری و هماهنگی گفتگوی ادیان

تنها و جدا از خانواده زندگی کنند. این سیاست در بسیاری مواقع موجب فروپاشی خانواده ها بخاطر اختلافات کوچک و همچنین جدایی زود هنگام فرزندان از پدر و مادر و زندگی دور از خانواده و بدون سرپرست یا تحت سرپرستی عمومی و دولتی می شود که طبعا در این صورت بودن این نو جوانان وحتى جوانان در معرض آسیبهای گوناگون نظیر اعتیاد، انحرافات اخلاقی و جنسی و نواع ناهنجاریها و بزهکاریها قرار می گیرند بررسی وضعیت شرایط خانوادگی و تربیتی اکثریت مجرمان و محبوسان در زندانهای کشوری مانند آمریکا گویا ترین شاهد بر این مدعا است.

در نتیجه همانطور که در جوامع سنتی افراط و استبداد والدین در امور فرزندان موجب سلب آزادی فرزندان در انتخاب راه، حتی در گزینش شریک زندگی خود می شد؛ امروزه بر عکس در غالب جوامع مدرن بر اثر خود مختاری افراطی فرزندان در دوران جوانی و حتی نوجوانی و گسستن و سستی در روابط آنها با والدین و خانواده و بستگان، آسیب های فراوان اجتماعی و فرهنگی و انحرافات اخلاقی و بی بند باری بسیار در این جوامع بوجود آمده که نظام اجتماعی را تهدید می کند و موجب نگرانی شدید آنها شده است.

در آموزه های دینی و بطور مشخص نظام خانواده در ادیان الهی بویژه دین اسلام هر دو روش مردود است، و بر اساس راهبردها و رهنمودهای مشخص حق و حقوق و وظایف معقول، منطقی و متعارفی برای هر دو طرف (والدین و فرزندان) مقرر شده که باید رعایت کنند. در اسلام مسئولیت والدین در برابر فرزندان بسیار سنگین است و در متون دینی از بدو تولد و حتی قبل از تولد وظایفی

بصورت ایجابی یا سلبی و همچنین استجابی برای والدین بخصوص مادران در دوران بارداری و کودکی فرزند پیش بینی شده که شروع آن در این مقاله نمی گنجد.

توازن و تعادل در روابط خانوادگی بویژه والدین با فرزندان و تقسیم عمر کودک و نوجوان به سه دوره در روایات تربیتی مورد تاکید قرار گرفته و برای هر دوره از دوره های کودکی و نوجوانی مختصات ویژه ای با توجه به نیازها و خصوصیات کودک یا نوجوان و جوان ارائه گردیده، بطوریکه کودک و نوجوان در دوره اول مطیع و پیرو بی قید و شرط پدر و مادر و در دوره دوم امیر و فرمانده نسبت به پدر و مادر و در دوره سوم عمر فرزند بعنوان وزیر و مشاور برای پدر و مادر محسوب می شود.

این توازن در نظام تعلیم و تربیت اسلامی از باب تشبیه و تقریب به ذهن مانند قوانین و مقررات اقتصاد که در آموزه ای دینی نه مشابه اقتصاد و سرمایه داری است و نه سوسیالیستی و کمونیستی، (نفی افراط تفریط) مثلا در اسلام مالکیت خصوصی محترم شمرده شده، لکن با تحریم برخی از فعالیت های اقتصادی مانند ربا، احتکار و انحصار از تراکم ثروت و شکاف های طبقاتی بین فقیر و غنی جلوگیری شده است.

دکتر علی اکبر ضیایی

رئیس مرکز گفتگوی ادیان و فرهنگ ها
و دبیر شورای سیاستگذاری و هماهنگی گفتگوی ادیان

عالیجناب کاردینال آیوسو گیسو؛

ریاست محترم نهاد گفتگوی ادیان واتیکان

اعضای محترم نهاد گفتگوی ادیان واتیکان؛

حضر محترم؛

امروز شاهد گشایش دوازدهمین دور گفت و گوی دینی مرکز گفتگوی ادیان و فرهنگ ها و نهاد گفتگوی ادیان با حضور اندیشمندان مسلمان و مسیحی از ج.ا.ایران و واتیکان در شهر رم هستیم.

فراهم آمدن زمینه برگزاری این دور از گفت و گوها به جلسه تمهید مقدماتی که ۲۱ اسفند ۱۴۰۲ در این مکان با جناب آقای مونسینیور خالد عکاشه داشتیم، باز می گردد. ما در آن جلسه توافق نمودیم که در گفتگوی دوازدهم به موضوع: «آموزش جوانان در خانواده به منزله چالشی برای اسلام و مسیحیت» بپردازیم و سه محور «مفهوم تربیت خانواده در اسلام و مسیحیت»، «فرصت ها و چالشهای تربیت در زمان امروز: از منظر اسلام و مسیحیت» و «تربیت جوانان: فضایی برای گفتگو و همکاری بین اسلام و مسیحیت» برای ارائه مقالات مورد توافق قرار گرفت.

مایلم اعضای ایرانی شرکت کننده در گفتگوی دوازدهم که در رأس آن حجت الاسلام دکتر محمد مهدی ایمانی پور؛ رئیس محترم شورای سیاستگذاری و هماهنگی گفتگوی ادیان می باشند را معرفی

دکتر علی اکبر ضیایی

رئیس مرکز گفتگوی ادیان و فرهنگ ها

نمایم. آیت الله محمود محمدی عراقی؛ حجت الاسلام دکتر سید مفید حسینی کوهساری؛ حجت الاسلام دکتر حسن رضایی؛ از اعضای محترم شورای سیاستگذاری و هماهنگی گفتگوی ادیان جمهوری اسلامی ایران، دکتر علی خیاط؛ مدیر حوزه علمیه خراسان، حجت الاسلام دکتر محمد رضا زیبائی نژاد؛ رئیس پژوهشگاه زن و خانواده، دکتر مهدی اصفهانی؛ عضو پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی و سرکار خانم دکتر رستم آبادی که معرف حضورتان است.

امروز به موضوع جوانان و آموزش آنان بویژه در خانواده خواهیم پرداخت. ما سه دهه گفت و گوی دینی مشترک را پشت سر گذاشته ایم. در این سال ها موضوعات متنوع از جمله اخلاق زیستی، ایمان و عقل، جوانان و تعلیم و تربیت دینی و دغدغه های مشترک درباره رفع خشونت و افراط گرایی و فراهم آوردن زمینه های خدمت به جامعه و نیز ضرورت توجه به نقش دین در جامعه به بحث و تبادل نظر گذاشته است.

جوانان به عنوان اصلی ترین سرمایه های هر جامعه محور و کانون گفت و گوی امروز ما است. بیائیم به این مسئله بیاندهشیم که ما به عنوان شخصیت های دینی و مراجع گفتگوی ادیان چه اقدام عملی مشترک برای تحقق آموزش سالم جوانان خویش می توانیم داشته باشیم.

امیدوارم طی امروز و فردا بتوانیم به راهکارهای عملی مشترک در زمینه آموزش جوانان و نهاد خانواده برسیم و نتایج ارزشمند این گفت و گوها به جوامع ما تسری یابد.

دکتر علی اکبر ضیایی

رئیس مرکز گفتگوی ادیان و فرهنگ ها

مؤلفه های یاددهی و یادگیری مطلوب از منظر اسلام، با تأکید بر دوره جوانی

دکتر علی خیاط

مدیر حوزه علمیه خراسان

موضوع یادگیری و یاد دهی و به طور کلی آموزش، از موضوعات مهم و دامنه دار در تاریخ حیات بشر بوده است و گفتگوها پیرامون هستی شناسی، معرفت شناسی و روش شناسی آن کماکان ادامه دارد. تغییرات در فلسفه های آموزشی، شیوه های تدریس و درک علمی از فرآیند یادگیری، عمده دلایل استمرار مباحث مرتبط با آموزش است. در جوامع ابتدایی، یادگیری عمدتاً از طریق شفاهی و به صورت سنتی انجام می شد و آموزش و انتقال دانش از طریق داستان گویی، نقل قول های شفاهی، و فعالیت های عملی صورت می گرفت. در دوران باستان، مراکز آموزشی مانند آکادمی های یونان باستان (سقراط، افلاطون، و ارسطو) و مدارس هندو و چینی به توسعه روش های رسمی تر آموزشی پرداختند. روش هایی مانند پرسش و پاسخ، بحث های فلسفی و تحلیل متون در این دوران رایج بود. در قرون وسطی در غرب، آموزش عمدتاً در صومعه ها و دانشگاه ها متمرکز بود و مطالعه متون مقدس، مناظرات فلسفی و بررسی متون کلاسیک، اصلی ترین شیوه های آموزش به شمار می رفت. (الماسی، ۱۳۸۰ ش، ص ۱۹-۱۹۶) در این میان، ظهور اسلام در قرن ۷ میلادی و نگاه ویژه ای این دین آسمانی به موضوع دانش و آموزش، توانست تحولی شگرف در این موضوع ایجاد کند و در قرون ۸ تا ۱۲ میلادی و همزمان با عصر طلایی اسلام، این تحولات به اوج خود رسید. ظهور دانشمندان بزرگ مسلمانان در دانش های فلسفه، ریاضیات، طب، نجوم، شیمی و... و همچنین ایجاد نظامیه ها، دارالحکمه ها، رصدخانه ها و کتابخانه های عظیم و فعالیت هزاران دانش پژوه مسلمان، از ویژگی های دانشی و آموزشی این عصر است. (بورلو، ۱۳۸۶ ش، ص ۱۴۸-۱۶۵)

دکتر علی خیاط

مدیر حوزه علمیه خراسان

با این حال، مسلمانان معتقدند هرچند شیوه‌ها و ابزارهای آموزش، توسعه و تکامل پیدا کرده و نظریه‌های گوناگونی در این خصوص مطرح شده است، اما روح حاکم بر مسئله آموزش، یاد دهی و یادگیری که در اسلام به آن پرداخته شده است، ثابت هستند و با گذشت زمان و ظهور نظریات جدید، تغییر نمی‌کنند. (رک: مطهری، ۱۳۸۹ش، ج ۲۱، ص ۴۷۹) این ادعا بر پایه اعتقاد مسلمانان به زمان مند و مکان مند نبودن معارف و آموزه‌های اسلامی استوار است.

بررسی تاریخچه شیوه‌های یادگیری نشان‌دهنده توسعه مداوم و تغییرات در روش‌ها و نظریات آموزشی است که تحول در فرآیند یادگیری را در طول زمان نمایان می‌سازد. در حال حاضر نظریه‌های یادگیری مهمی در علوم تربیتی و آموزشی شناخته شده‌اند که هر یک از آنها به جنبه‌های مختلف فرآیند یادگیری توجه دارد و می‌تواند از جنبه مورد نظر خود، به درک بهتر روش‌های آموزشی و بهبود تجربه یادگیری کمک کند. (خولیوخوتا و متیواچ، ۱۴۰۰ش) این نظریات به طور کلی به دو دسته تجربه‌گرایی و خردگرایی تقسیم می‌شوند و هر یک مبانی علمی و روش‌های آموزشی مخصوص به خود را دارند. (هیلگارد و باور، ۱۳۶۷ش، ص ۳۴)

در اسلام، یاد دهی و یادگیری جایگاهی بسیار مهم و محوری دارد تا جایی که نخستین ارتباطات و حیانی بین خداوند متعال و پیامبر اسلام، مرتبط با دانش و آموزش است. (علق (۹۶): ۱-۵) در قرآن کریم بالغ بر ۷۵۰ بار از دانش، آموزش و یادگیری سخن به میان آمده که این میزان اهتمام و پرداختن به دانش در بین کتب آسمانی منحصر به فرد است. (طباطبایی، ۱۳۵۳ش، ص ۱۵۴) بر خلاف اقتضات نظام طبقاتی تمدن‌های قدیم مانند تمدن ایران و تمدن روم که در آنها صرفاً طبقات خاصی اجازه سواد آموزی و دانش پژوهی

داشتند، (مطهری، ۱۳۷۸ش، ج ۲، ص ۱۶۸) از منظر اسلام کسب دانش بر هر زن و مرد نه تنها جایز بلکه واجب است (برقی، ۱۳۷۱ش، ج ۲، ص ۲۲۵) و حاکمیت نیز موظف به آموزش آحاد جامعه است. (شریف الرضی، ۱۴۱۴ق، ص ۴۵۷)

اسلام برای دانش مطلوب، چارچوب‌ها و مشخصاتی را در نظر گرفته است. به طور کلی، از منظر اسلام، دانش مطلوب، دانشی است که انسان از طریق آن به وجود آفریدگار پی ببرد. چرا که به هر میزان انسان در علوم مختلف ورود کند و حقایق و جزئیات را مشاهده کند، بیشتر به این مطلب می‌رسد که دنیا با این نظم، جزئیات و عجایبش، نمی‌تواند بدون خالق مدبر باشد. از طرف دیگر این آفریدگار شیوه صحیح زندگی را از طریق پیامبرانش به انسان آموزش داده که انسان باید آن شیوه‌ها را بیاموزد و طبق آنها عمل کند.

یکی دیگر از ویژگی‌های دانش مطلوب از منظر اسلام، منفعت داشتن و کاربردی بودن است؛ (کلینی، ۱۴۲۹ق، ج ۱، ص ۳۷) چراکه بسیاری از علوم، دانستن و یا ندانستن آن منفعت یا ضرری برای فرد ندارد.

اسلام تأکید می‌کند که علم و دانش باید در خدمت انسانیت، عدالت و حقیقت باشد و از آن در راستای توسعه فردی و اجتماعی به شیوه‌ای سازنده و مثبت استفاده شود. از این رو فراگیری برخی از دانش‌ها در اسلام ممنوع دانسته شده است. (رک: شریف الرضی، همان، ص ۱۰۵) دانش‌هایی که به‌طور مستقیم با آموزه‌های اسلام در تضاد هستند، مانند نظریات کفرآمیز یا انکار اصول دین، دانش‌هایی که بر اساس اطلاعات نادرست یا دروغین بنا شده‌اند و به گمراهی یا ضرر به جامعه منجر می‌شوند، مانند خرافات یا اشتباهات مسلم علمی، دانش‌هایی که به تولید یا استفاده از ابزارهایی که موجب فساد، تخریب، یا آسیب به انسان‌ها و محیط زیست می‌شوند، دانش‌هایی که به نقض حقوق

انسانی، ظلم، یا بهره‌برداری از دیگران می‌پردازند مانند نظریات یا تکنیک‌های استثمارگرانه و همچنین دانش‌هایی که به ترویج رفتارهای غیر اخلاقی یا نادرست مانند فحشا، لابی‌گری یا خشونت می‌پردازند، از جمله دانش‌های ممنوع در اسلام به شمار می‌رود.

از منظر اسلام، یکی از بهترین روش‌های یاددهی، روش تدریس فعال، گفتگو محور و مشارکتی است. در این مدل، گفتگو و مشارکت، مقدمه یاددهی نیست، بلکه بخش از آن محسوب می‌شود (کلینی، همان، ج ۱، ص ۹۹) و یادگیرنده را به سمت مطلب مورد نظر و دریافت آن سوق می‌دهد. (لیثی واسطی، همان، ص ۵۴) این روش علاوه بر اینکه تفکر و مهارت‌های اجتماعی و ارتباطی یادگیرنده را پرورش داده و اعتماد به نفس او را در یادگیری افزایش می‌دهد، یاددهنده را نیز در مسیر توسعه اطلاعات قرار می‌دهد؛ چراکه گفتگو می‌تواند روزه‌های تازه‌ای از راه‌حل‌ها و دریافت‌های علمی را پیش روی یاددهنده بگشاید و زمینه را برای ارائه نظریات علمی جدید مهیا کند. (تمیمی آمدی، ۱۴۱۰ق، ص ۸۱۸).

داشتن رویکرد استدلالی در یادگیری و تفکر و تعمق در آن مطلب علمی از اصلی‌ترین مؤلفه‌های یادگیری مطلوب از منظر اسلام است. به این معنا که صرفاً مطلب علمی به حافظه سپرده نشود، بلکه به اندازه توان و ظرفیت عقل، دلایل و ارتباطات منطقی آن فراگرفته شود. در اسلام آمده است که هرگاه مطلبی شنیدید در آن بیندیشید، نه این که صرفاً آن را بشنوید و برای دیگران نقل کنید؛ زیرا نقل کنندگان علم بسیارند ولی، اندیشه‌کنندگان در آن اندک. (شریف الرضی، همان، ص ۴۸۵) بدون شک یکی از ابزارهای یادگیری استدلالی، سؤال کردن است. از امام هشتم شیعیان نقل شده است که دانش، گنجینه‌ای است که کلید آن، سؤال کردن است. (علی بن

موسی، ۱۴۰۸ق، ص ۴۲) سوال کردن در فرآیند آموزش نقش حیاتی و چندجانبه‌ای دارد. تحریک تفکر و فهم عمیق، تحلیل و درک بهتر مطلب علمی، تقویت مهارت تفکر انتقادی، مشارکت فعال در یادگیری و ایجاد تعامل و ارتباط مثبت بین یادگیرنده و یاددهنده را می‌توان از آثار مثبت سوال کردن در فرآیند یادگیری دانست. (میلز، ۱۳۸۵ش، ص ۱۶۷).

از دیگر الزامات یادگیری مطلوب از منظر اسلام، استمرار و پیوستگی در یادگیری است؛ (تمیمی آمدی، ۱۴۱۰ق، ص ۵۵۳) چراکه یادگیری، فرآیند و فعالیتی ذهنی است که به هر میزان، ذهن و فکر یادگیرنده مرتبط با آن دانش باشد، یادگیری بهتر و عمیق تر خواهد بود. (لیثی واسطی، همان، ص ۵۳۷) یادگیرنده با استمرار یادگیری و تثبیت دانش فراگرفته شده، (همان، ص ۴۳۴) مهارت‌های علمی خود را در زمینه مورد نظر افزایش داده (حلوانی، همان، ص ۸۸) و با افزایش اعتماد به نفس و گسترش افق‌های فکری، توانایی‌های خود را در تحلیل و حل مسئله بهبود می‌بخشد.

دکتر سید مفید حسینی کوهساری

عضو شورای سیاستگذاری و هماهنگی گفتگوی ادیان

برنامه های درسی و تربیتی آموزش و پرورش جمهوری اسلامی ایران در راستای فرهنگ و تمدن اسلامی ایرانی، با تکیه بر میراث گران بها و ماندگار رسول الله (ص) قرآن کریم و عترت (ع) تحقق جامعه عدل مهدوی (عج) و چشم انداز نظام تعلیم و تربیت رسمی عمومی در افق ۱۴۰۴ با بهره گیری از الگویی پیشرفته و بومی زمینه تربیت نسلی موحد، مؤمن و معتقد به معاد و آشنا و متعهد به مسئولیت ها و وظایف در برابر خدا، خود، دیگران و طبیعت، حقیقت جو و خردمند، دانش پژوه و علاقمند به علم و آگاهی، عدالت خواه و صلح جو، ظلم ستیز، جهادگر، شجاع و ایثارگر و وطن دوست، مهرورز، جمع گرا و جهانی اندیش، ولایت مدار و منتظر و تلاش گر در جهت تحقق حکومت عدل جهانی، با اراده و امیدوار، خود باور و دارای عزت نفس، امانتدار، دانا و توانا، پاکدامن و با حیا، انتخابگر و آزاد منش، متخلق به اخلاق اسلامی، خلاق و کار آفرین، مقتصد و ماهر، سالم و با نشاط، قانون مدار و نظم پذیر، وفادار به ارزش های اسلام ی، ملی و انقلابی و آماده ورود به زندگی شایسته فردی، خانوادگی و اجتماعی بر اساس نظام معیار اسلامی را فراهم می سازد.

مبانی برنامه درسی ملی، برگرفته از فلسفه تربیت در جمهوری اسلامی ایران؛ فلسفه تربیت رسمی و عمومی در جمهوری اسلامی ایران؛ سند ملی آموزش و پرورش و مطالعات کمیته تخصصی کلیات است و بر دلالت های مهم زیر که باید نگرش حاکم بر عناصر و مؤلفه های برنامه درسی ملی را شکل دهد، تأکید می ورزد.

۱- مبانی هستی‌شناختی

مقصود از مبانی هستی‌شناختی، مهمترین گزاره‌های توصیفی تبیینی درباره حقیقت وجود و احکام کلی آن و نیز واقعیات جهان است که در مباحث جهان‌بینی اسلامی یا در حوزه دانش فلسفه اسلامی، به طور مدلل و مبرهن مطرح شده یا مفروض قرار گرفته‌اند.

۲- مبانی انسان‌شناختی

مراد از مبانی انسان‌شناختی، آن دسته از گزاره‌های توصیفی تبیینی مدلل درباره واقعیت وجود انسان است که از تعالیم اسلامی یا معارف اصیل اسلامی یا از مباحث مربوط به تربیت انسان در فلسفه اسلامی (علم النفس فلسفی) استخراج شده‌اند و باید آنها را به لحاظ نقش محوری تبیین و ترسیم سیمای انسان در هر نظریه فلسفی تربیت، سنگ بنای اصلی هرگونه توصیف و تبیینی از فلسفه تربیت با رویکرد اسلامی دانست.

۳- مبانی معرفت‌شناختی

منظور از مبانی معرفت‌شناختی مهمترین گزاره‌های توصیفی و تبیینی درباره شناخت آدمی و حدود و ثغور آن است که بنا بر سنت متعارف در مباحث فلسفی معاصر و با توجه به اهمیت بسیار عرصه معرفت‌شناسی در تبیین فلسفه تربیت، مبانی مربوط به این عرصه از مبانی عام انسان‌شناختی متمایز گشته است.

۴- مبانی ارزش‌شناختی

مقصود از مبانی ارزش‌شناختی گزاره‌هایی درباره منابع، ویژگی‌ها و مصادیق ارزش‌ها در ارتباط با عرصه‌ها چهارگانه خدا، خود، خلق و خلقت است. دین (عقل و فطرت، قرآن و سنت) منبع همه

ارزش هاست و سایر ارزش ها از آن کسب اعتبار می کند و ارزش های حقیقی (معتبر) مفاهیم و گزاره هایی اند که با تکیه بر واقعیت های مربوط به عمل آدمی و نتایج آن، ارزش گذاری شده اند. آموزه های اسلام ناب محمدی به عنوان دین حق در همه اجزا و عناصر برنامه درسی از جمله مقاصد غایی تربیت انسان، طرز تلقی نسبت به متربی، محتوای برنامه درسی، روش های یاددهی یادگیری، جایگاه معلم و مربی، مواد آموزشی و شیوه ارزشیابی کاربرد دارد؛

اسلام مجموع های است به هم پیوسته و منسجم از عقاید، معارف، نظام ها، احکام فردی و اجتماعی و ارزش های اخلاقی که انسان را در چهار عرصه ارتباط با خود، خدا، خلق و خلقت، حول محور ارتباط با خدا راهبری کرده و او را به سعادت جاویدان می رساند؛

اسلام، راه و روش زندگی بر مبنای دستورهای الهی است که مبتنی بر عقل، قرآن، سنت و عترت پیامبر علیهم السلام است و در جهت درک مراتبی از عبودیت الهی در راستای حیات طیبه به بشریت ارائه شده است؛

اسلام دینی است جهانی، اجتماعی و همه جانبه نگر که بر اساس اجتهاد روش مند و پویا برنامه زندگی انسان را متناسب با شرایط زمان و مکان در همه شرایط ترسیم می کند؛

۵- مبانی دین شناختی (بالمعنی الاخص)

این دسته از مبانی به مباحثی درباره شأن و جایگاه دین اسلام و مقاصد تربیتی آن در ارتباط با برنامه درسی اشاره دارد. بیان این گزاره ها از آن جهت ضروری است که آموزه های اسلام ناب محمدی به عنوان دین حق در همه اجزا و عناصر برنامه درسی از جمله مقاصد غایی تربیت انسان، طرز تلقی نسبت به متربی، محتوای برنامه درسی،

روش های یاد دهی یادگیری، جایگاه معلم و مربی، مواد آموزشی و شیوه ارزشیابی کاربرد دارد؛

اسلام مجموع های است به هم پیوسته و منسجم از عقاید، معارف، نظامها، احکام فردی و اجتماعی و ارزشهای اخلاقی که انسان را در چهار عرصه ارتباط با خود، خدا، خلق و خلقت، حول محور ارتباط با خدا راهبری کرده و او را به سعادت جاویدان می‌رساند؛

۶- مبانی روان شناختی

مبانی روان شناختی برنامه درسی ملی عمدتاً برگرفته از گزارش تلفیق نتایج مطالعات نظری سند ملی آموزش و پرورش است و به طرح مهم‌ترین گزاره‌های کاربردی روان‌شناسی در برنامه‌ریزی درسی اشاره دارد؛ شخصیت آدمی نظام به هم پیوسته و یکپارچه‌ای متشکل از خرده نظام‌های شناختی، عاطفی، ایمانی، اخلاقی و تجارب عملکردی انسان است. این خرده نظامها در تعامل با یکدیگر بوده و موجبات رشد شخصیت آدمی را فراهم می‌کند. رفتار آدمی محصول تعامل این خرده نظامهاست؛ رشد ایمانی حاصل تفکر و معرفت، وابستگی عاطفی و باورهای قلبی و اراده و تصمیم‌گیری است.

۷- مبانی جامعه شناختی

مبانی جامعه شناختی برنامه درسی ملی عمدتاً برگرفته از مبانی جامعه شناختی مطالعات نظری سند ملی آموزش و پرورش است. این بخش به طرح گزاره‌هایی در ارتباط با کاربرد یافته‌های جامعه‌شناسی در برنامه‌ریزی درسی اشاره دارد؛ جامعه «مرکب حقیقی» است (نه اعتباری) و دارای روح جمعی متأثر از اندیشه‌ها، انگیزه‌ها، عاطفه‌ها، رفتارها و خواسته‌های افراد است؛ انسان محکوم و تابع تغییرات اجتماعی نیست؛ بلکه در موقعیت خویش و در بحران‌های اجتماعی،

دکتر سید مفید حسینی کوهساری

عضو شورای سیاستگذاری و هماهنگی گفتگوی ادیان

از امکان و توان لازم جهت هدایت و دخل و تصرف در مؤلفه‌های تحولات اجتماعی برخوردار است؛

هم سویی و هماهنگی جامعه با نظام قانون‌مند هستی و سنت‌های الهی، موجب رشد و تعالی جامعه شده و دوام و تعالی آن را تضمین می‌کند؛

نهاد خانواده شریک اصلی مدرسه در طراحی و اجرای برنامه درسی است؛ خانواده مسئولیت‌پذیری خود را در تربیت فرزند باید پذیرا باشد و نقش خود را در این خصوص به خوبی ایفا نماید؛

مدرسه پس از خانواده زمینه‌ساز کسب نخستین تجربه اجتماعی از طریق فراهم کردن شرایط برای ارتباط مناسب متربیان با یکدیگر است؛

برنامه‌های درسی و تربیتی باید در رابطه‌ای تعاملی و دو سویه، ضمن پاسخ‌گویی مسئولانه به نیازهای نهادهای اجتماعی، از ظرفیت و امکانات این نهادها در جهت نیل به اهداف تربیتی استفاده کنند.

مفهوم و جایگاه آموزش در اسلام

دکتر حسن رضایی

عضو شورای سیاستگذاری و هماهنگی گفتگوی ادیان

پیدایش علم و دانش با خلقت انسان برابری می‌کند؛ چراکه آفرینش انسان همراه علم و معرفت بوده است؛ چنان‌که قرآن کریم به آن اشاره دارد:

«وَعَلَّمَ آدَمَ الْأَسْمَاءَ كُلَّهَا ثُمَّ عَرَضَهُمْ عَلَى الْمَلَائِكَةِ فَقَالَ أَنْبِئُونِي بِأَسْمَاءِ هَؤُلَاءِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ» (بقره/۳۱) «سپس [خداوند] علم اسماء [علم] اسرار آفرینش و نامگذاری موجودات] را همگی به آدم آموخت، بعد آنها را به فرشتگان عرضه داشت و فرمود: اگر راست می‌گویید، اسمی اینها را به من خبر دهید».

بشر همواره در صدد فهم پیرامون خود بوده و تلاش کرده تا با درک حقایق عالم، دامنه توانمندی خود را گسترش داده و قدرت کافی برای شناخت پیرامون خود را داشته باشد. علم و دانش همیشه مانند ابزاری در اختیار انسان قرار گرفته تا از ظرفیت‌های طبیعی آن چنان‌که می‌خواهد بهره‌مند شود. بنابراین، نقش دانش در زندگی بشر این است که راه سعادت، تکامل و راه ساختن را به انسان می‌آموزد و این فرصت را برای انسان فراهم می‌سازد تا آینده را همان‌گونه که می‌خواهد بسازد.

گرچه همه ادیان آسمانی و مکاتب بشری بر کسب علم و دانش تأکید دارند و پیشرفت و ترقی در مسیر علم را ارزشمند و افتخارآمیز می‌دانند، لکن بدون تردید دین مبین اسلام بیش از هر دین و آیین دیگری به علم بها داده و انسان‌ها را به تعلیم و تعلم فراخوانده است؛ ده‌ها آیه در قرآن کریم و صدها حدیث در سخنان اهل بیت عصمت (علیهم السلام) در بیان اهمیت دانش، جایگاه و ارزش آن، اقسام و انواع علم، شرایط و مسائل آموزش، نکوهش جهل، پیامدهای نادانی

دکتر حسن رضایی

عضو شورای سیاستگذاری و هماهنگی گفتگوی ادیان

و ... آمده است. با نگاهی گذرا به این مجموعه گرانسنگ و مقایسه آن با دیگر مکاتب، می‌توان دریافت که هیچ مکتبی این همه توصیف و تأکید، آن هم با این مضامین بلند و نورانی در باره دانش و ترغیب به آن ندارند.

آیات قابل توجهی از قرآن کریم در باره موضوع علم می‌باشد؛ واژه علم و مجموع مشتقات آن در قرآن کریم از بسآمد بسیار بالایی برخوردار می‌باشد و ۸۵۴ مورد در قرآن کاربرد دارد و این بیانگر اهمیت و ارزش دانش می‌باشد. اولین آیاتی که بر پیامبر خاتم (ص) نازل شد در موضوع علم و دانش و معرفت و شناخت است؛ آیات اولیه سوره علق می‌فرماید:

«أَفْرَأَ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ * خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ * أَفْرَأَ وَ رَبِّكَ الْأَكْرَمُ * الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ * عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ» (علق/۱-۵)

«بخوان به نام پروردگارت که (جهان را) آفرید * همان کس که انسان را از خون بسته‌ای خلق کرد! * بخوان که پروردگارت (از همه) بزرگوارتر است * همان کسی که بوسیله قلم تعلیم نمود * و به انسان آنچه را نمی‌دانست یاد داد».

علم در مقابل جهل معنا می‌یابد؛ نکته بسیار جالب توجهی که در آموزه های دینی به چشم می‌خورد این است که اسلام دو نوع جهل و نادانی معرفی کرده است: یکی جهلی که در برابر علم است و دیگری جهلی که در برابر عقل است؛ در روایت معروف و مفصلی که امام صادق (ع) جنود عقل و جهل را بر شمرده و ضدیت آن‌ها را بیان فرموده، علم را از جنود عقل دانسته و ضد آن را جهل معرفی کرده است، و در عین حال، ضد عقل را نیز جهل شمرده است. بنابر این اگر چه ندانستن جهل است، لکن مهم تر از آن این که خلاف عقل نیز جهل است. لذا علم در صورتی جهل نیست که مخالف عقل و شرع

نباشد. علم چنان نقش ارزنده ای در زندگی انسان دارد که آموختن دانش به فرموده پیامبر (ص) فریضه و واجب است: «**طَلَبُ الْعِلْمِ فَرِيضَةٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ**» علم آموزی بر هر مسلمانی واجب است.

در حدیثی از پیامبر اکرم (صلى الله عليه و آله)، فراگیری دانش به صورت نامحدود ارزشگذاری شده است، آن حضرت می فرماید: «**أَلَا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ بَغَاءَ الْعِلْمِ**»؛ آگاه باشید که خداوند کسانی که بیش از حد طلب علم می کنند را دوست دارد. «بغاء» جمع بغی به معنای «طلب توأم با تجاوز از حد» است. بدیهی است که تجاوز از حد در هر چیزی مذموم است مگر در علم آموزی. منظور این است که علم حد بردار نیست و ایستایی در آن راه ندارد و هیچگاه نمی توان به نهایت و پایان علم دست یافت؛ ز گهواره تا گور دانش بجوی. بنابر این اگر چه هر مقدار که علم آموزی محبوب خداوند است ولی قطعاً کسانی که تلاش بیشتری در این مسیر دارند، محبوب ترند.

مطالعه تاریخ اسلام و کنکاش سیره پیامبر اسلام (ص)، اهتمام پیامبر نسبت به مقوله تعلیم و تعلم را نمایان می سازد، در این زمینه موارد و مصادیق فراوانی وجود دارد؛ از جمله وقتی که جنگ بدر به پایان رسید و قریش با دادن هفتاد کشته و هفتاد اسیر، پا به فرار نهاد، رسول خدا (ص) برای آزادی اسیران، شرطی گذاشت که تا آن روز سابقه نداشت و آن اینکه اسیران با سواد می توانند با تعلیم خواندن و نوشتن به ده نفر از اطفال مسلمانان، آزاد شوند.

یک نکته بسیار مهم و ظریفی که در باره علم مطرح است، این است که این همه توصیه برای علم آموزی در مورد چه علمی است؟ از کلام پیامبر (ص) می توان دریافت که علم، محدود به علم دینی و شریعت نمی شود؛ چراکه توصیه شده «اگر آن را نزد مشرک یا کافری یافتید، بیاموزید چون مسلمان بدان شایسته تر است» بلکه ملاک علم اندوزی،

مفید بودن آن علم است.

توصیه پیامبر^(ص) به کسب «علم نافع»، می تواند در هر زمان، ما را در تحقق بخشیدن به سخنانش راهنما باشد. اگر علوم غیردینی مورد نظر اسلام نبود، به طور قطع از سوی پیامبر^(ص) و ائمه معصومین^(ع) مورد نهی واقع می شد و خود آن بزرگواران با ترجمه آثار علمی در زمینه های نجوم، منطق، فلسفه، طب، زیست و ادبی و تاریخی و... نیز مخالفت می کردند؛ حال آنکه نه تنها این امر صورت نپذیرفت، بلکه در رشته های مختلف علمی شاگردان بسیاری تربیت شدند. بنابراین، معیار علم، مفید بودن است. جامعیت و خاتمیت اسلام اقتضا می کند، هر علم مفیدی را که برای جامعه اسلامی لازم است، علم دینی بدانید.

علم نافع، اصطلاح معناداری است که در ادبیات حدیثی معروف و مشهور است و برای آن نشانه های متعددی بیان شده است؛ کاربردی بودن، ظرفیت شکوفاسازی ایمان و ارزش های انسانی و دینی، قابلیت عملیاتی شدن و ... از جمله نشانه های علم نافع قلمداد شده است.

در ادبیات قرآن کریم و احادیث پیامبر^(ص) و اهل بیت^(ع)، ویژگی ها و امتیازات برجسته ای برای علما و دانش پژوهان بیان شده است که حاکی از منزلت بلند دانشمندان و بیانگر تکریم خاص آنان می باشد؛ قرآن کریم در آیه ۱۱ سوره مجادله این آیه شریفه بر اهمیت علم، برتری علما و رفعت مقام آنان تصریح نموده و فرموده است: «يَرْفَعُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَالَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ»؛ خداوند کسانی را که ایمان آورده اند و کسانی را که علم به آنان داده شده درجات عظیمی می بخشد.

مقاومت در برابر سیل تهاجم به ارزش های اخلاقی

دکتر محمدرضا زیبایی نژاد
عضو هیئت علمی پژوهشکده زن و خانواده

سرعت تحولات نسلی در دهه های اخیر، به قدری است که بسیاری از کارشناسان اذعان می کنند که از فهم تحولات اجتماعی و فرهنگی عقب مانده اند. تصویری که پیمایش گران از ویژگی های نسل هزاره (نسل Z) و پس از آن، به میان می آورند نشانگر تحولات ارزشی عمیقی است که پیش تر نظریه پردازی مانند ژیل دلوز (۱۹۹۵-۱۹۲۵)، در کتاب هزار فلات (A thousand plateaus) با مقایسه ی الگوی تفکر درختی و الگوی تفکر ریزومی، درباره برخی از ابعاد این تحولات سخن گفته بود. هم زمانی تقریبی بسط الگوی پست مدرن، گسترش نو لیبرالیسم و فراگیری ماهواره ها و شبکه های اجتماعی، نسلی را پرورش داده است که نویسنده کتاب نسل من (generation me) از آن به ابر فردگرایی یاد می کند. در یک تحلیل ساده انگارانه، تحولات نسلی، صرفاً معلول فراگیری شبکه های اجتماعی قلمداد می شود. چنین تحلیلی نمی تواند عمق فاجعه و عوامل پشت صحنه را نشان دهد. حقیقت آنست که نوجوانان و جوانان ما، در شبکه ای از عوامل تهدید آفرین محاصره شده اند. استعاره ی شبکه های شیطانی که در قرن نهم میلادی از سوی امام دهم شیعیان، برای اشاره به وضعیت فرزندان ایمانی ما در سده های پیش رو، بیان شده است، بوضوح فراگیری عرصه های تهدید را نشان می دهد.

در طول تاریخ، بشریت دوره هایی را شاهد بوده است که فساد و تباهی شیوع داشته است. اما وضعیت کنونی ما با هیچ یک از این دوران ها قابل مقایسه نیست. اگر در گذشته با فساد، در مقیاس خرد مواجه بودیم، هم اکنون با ساختارهایی مواجهیم که به تولید و بازتولید فساد در مقیاس کلان کمک می کنند و اگر در گذشته در ابعادی از زندگی

دکتر محمدرضا زیبایی نژاد

عضو هیئت علمی پژوهشکده زن و خانواده

با فساد و تباهی مواجه بودیم، امروزه با فراگیری، فزاینده‌گی و هم‌افزایی ساختارهای فساد مواجهیم وضعیتی که روایات اسلامی آخرالزمانی از آن به «اشباع فساد و ظلم» تعبیر کرده‌اند. درعین حال باید اذعان نمود که وضعیت تهدیدآمیز کنونی در ضمن خود دارای وجود فرصت‌آفرین فراوانی است که شناخت و بهره‌گیری مناسب از آن‌ها می‌تواند رمز گشایش و سازنده مسیری امن برای نوجوانان و جوانان باشد.

خداوند ساختار روان شناختی و روحی بشر را به‌گونه‌ای طراحی کرده‌است که در هم‌نشینی با فساد و تباهی به آرامش قلبی و ثبات نمی‌رسد و گم‌شده خود را در انس با خداوند می‌یابد. به‌علاوه ظرفیت‌های اجتماعی مهمی در اختیار داریم که خانواده مهم‌ترین آن‌هاست. هنوز خانواده از تأثیرگذارترین نهادهاست و با آن‌که نو لیبرالیسم بر طبل عبور از خانواده می‌نوازد و برخی کارشناسان نیز ایده پایان خانواده را مطرح کرده‌اند اما واقعیت آنست که خانواده هنوز نهادی زنده و پابرجا و خانواده‌گرایی نیز جریانی غالب، در مقیاس جهانی، است. بخشی از ظرفیت‌های ما را نیز ظرفیت‌های تاریخی تشکیل می‌دهند. ادیان الهی مهم‌ترین ظرفیت تاریخی جامعه بشری‌اند؛ هرچند نباید اهمیت دین را به وجوه تاریخی آن فروکاست. الهیات امیدبخش از ظرفیت جامعه مسیحی است که آنان را نسبت به آینده‌ای درخشان امیدوار می‌کند. در اندیشه‌ی اسلام شیعی سنت ۲۵۰ ساله پیامبر اکرم (ص) و امامان معصوم (ع) ظرفیت تاریخی عظیم و واجد دلالت‌های بسیار مهمی در حوزه مقاومت فرهنگی و اجتماعی است. دو نقطه عطف تاریخی مهم جامعه شیعه را به جامعه‌ای مقاوم، در عین پویایی، تبدیل می‌کند: اول عاشورای حسینی و دوم آموزه مهدویت. امتی که تجربه عاشورا را پشت‌سر گذاشته و ظهور مهدی آن مصلح کل جهانی، را به انتظار می‌کشد، هیچ‌گاه احساس تردید و

دکتر محمدرضا زیبایی‌نژاد

عضو هیئت علمی پژوهشکده زن و خانواده

ناامیدی به خود راه نمی‌دهد.

در اندیشه‌ی تقریب میان ادیان، مهم آن است که بتوانیم ظرفیت‌های مشترک را شناسایی و براساس آن به راهبردهای مشترک و الگویی از هم‌افزایی مقاومتی و پویا دست یابیم. به‌نظر می‌رسد الهیات امیدآفرین در اندیشه‌ی مسیحی با محوریت بازگشت مسیح و در اندیشه شیعه با محوریت ظهور مهدی، بازگشت مسیح پس از ظهور مهدی و همیاری میان این دو برای رفع فساد از کل گیتی و استقرار ایمان و عدالت، تصویر می‌شود، می‌تواند نقطه‌ای وحدت آفرین و هم‌افزا کننده باشد.

مقاومت در اندیشه شیعه، مقاومتی ایستا و صرفاً برای حفظ ارزش‌ها نیست. مقاومت سازنده و پویا رشد و سعادت را از مسیر تمایزگذاری با فساد، مواجهه فعال در میدان‌های تهدید و تبدیل تهدید به فرصت می‌جوید و به‌دنبال تربیت نسلی توانمند است که شناگر آب‌های خروشان باشند و بتوانند در مسیرهای ناهموار به پیش برانند. راهبرد امروز ما ضرورتاً رهبانیت انزواگرایانه، زیست در مکان‌های پاستوریزه شده و دور شدن از میدان‌های خطر نیست. باید بتوانیم فرزندانمان را به‌گونه‌ای تربیت کنیم که بتوانند پس از گذراندن مراحل رشد، مزیت اخلاقی در جامعه غیراخلاقی را شکل دهند و به‌اصلاح اجتماعی بیاندیشند.

مهم‌ترین کاستی‌هایی که الگوهای تربیتی متدینان دارد، فقدان شورمندی، نشاط‌آفرینی و تحول‌گرایی است. فرد متدین باید دارای آرمان، مطالبه، شور، تحرک و امید باشد، نسبت به خود، و جهان پیرامونش احساس مسئولیت کند، مسئله داشته باشد و پیوسته در مسیر حل مسئله‌ای مهم، با حرکتی رو به جلو باشد. زندگی یکنواخت و بی‌مسئله بدون صحنه درگیری، احساس بدی به نوجوان می‌دهد.

دکتر محمدرضا زیبایی‌نژاد

عضو هیئت علمی پژوهشکده زن و خانواده

ما باید بتوانیم شیرینی مجاهدت، استقامت، رنج سازنده و تحول آفرینی در مسیر رشد را به آنان بچشانیم. نوجوان امروز پر از انرژی است و مطالبه نقش آفرینی و آزادی دارد و می‌خواهد موانع موجود برای جهش در مسیری درست برداشته شود. اگر نتوانیم ذیل عقلانیت توحیدی آزادی اش را تأمین و او را در مسیری توحیدی، شورمندانه و پرنشاط راهبری کنیم، دیگران با ارائه آزادی بدلی و جعلی او را به سمت خود می‌کشاند.

پیشنهادات عملیاتی:

تعیین روزی خاص برای اجتماع مناسکی موحدان اخلاق‌گرا

هم اکنون هر یک از ادیان توحیدی اجتماعات مناسکی مهمی دارند حج، راه‌پیمایی اربعین و راه‌پیمایی عاشورا مناسبت‌های مهمی در میان مسلمانان اند. مسیحیان هم اجتماعاتی کم و بیش مشابه دارند می‌توان با تعیین یک روز خاص، اجتماع موحدان با محوریت اخلاق و خانواده را شکل داد. در این روز پیروان هر یک از ادیان با حفظ تمایزات و و حمل نمادهای دینی خود شعارهای مشترک و مطالبات مشترکی را مطرح می‌کنند و بستگی خود خود به ارزش‌های خانوادگی و اخلاقی را اعلام می‌کنند. این روز می‌تواند با نام «روز توحید، اخلاق و خانواده طبیعی» نام‌گذاری شود. از بستر شکل‌دهی به این اجتماعات است که می‌توان قدرت خانواده‌گرایان را به رخ کشید.

ایجاد شبکه جهانی اخلاق و خانواده‌گرایان.

در ذیل این شبکه، «انجمن اندیشمندان خانواده/ اخلاق‌گرا» و «شبکه جهانی جوانان و نوجوانان موحد/ اخلاق‌گرا» قابل شکل‌گیری است.

تأسیس رسانه مشترک «خانواده / اخلاق‌گرایان موحد».

رسانه ایمانی هم برآمده از اجتماع مؤمنان است و هم زمینه‌ای برای تقویت و حتی شکل‌گیری چنین اجتماعاتی.

طراحی سرگرمی های ایمان پایه.

در حدیثی از امامان شیعه به مؤمنان چنین توصیه شده‌است: «بکوشید تا زندگی روزمره خود را به چهار بخش زمانی تقسیم کنید؛ زمانی را برای عبادت اختصاص دهید. زمانی را برای کسب روزی حلال بگذارید. زمانی را هم برای ارتباطات اجتماعی با مؤمنان تنظیم کنید که در این زمان برای رشد و رفع عیوب یکدیگر می‌کوشید و بالاخره زمانی را برای لذت‌های حلال تعیین کنید. اگر از لذت‌های حلال غفلت و آن‌ها را ترک کنید در آن سه بخش دیگر هم توفیق کامل نخواهید یافت».

فرزندان ما نیازمند محیط‌های فرح‌بخش، بازی‌های سالم و لذت‌های مشروع‌اند. باید بتوانیم، در یک پیوند مؤمنان شبکه هم‌افزا برای طراحی بازی‌های فردی و گروهی، در محیط مجازی و غیر مجازی طراحی نماییم و اسباب بازی‌های متناسب با فرهنگ ایمانی خود را تولید کنیم. در همین راستا می‌توان با همفکری طراحان مؤمنانه، برند مشترکی را همانند برند حلال (halal) طراحی نمود تا خانواده از سلامت سلامت بازی‌ها و اسباب بازی‌ها اطمینان حاصل کنند.

تربیت جوانان؛

فضایی برای گفت و گو و همکاری بین اسلام و مسیحیت

خانم دکتر هایده رمضان رستم آبادی
دانش آموخته دکتری الهیات مسیحی

مقدمه؛

شکل گیری گفت و گوی ادیان در جهان مدرن به تشکیل و برپایی اولین "پارلمان ادیان جهان" در سال ۱۸۹۳ در شیکاگو بازمی گردد. اما رواج گفت و گوی ادیان و به تبع آن آموزش در زمینه گفت و گوی ادیان از آغاز قرن بیست و یکم به طور جدی مطرح شده است. لازمه گفت و گوی مؤثر با پیروان ادیان نیازمند کسب مهارت لازم است. آموزش جوانان به عنوان اصلی ترین سرمایه و آینده سازان جامعه، برای ورود به گفت و گوی دینی، ظرفیتی برای ایجاد همکاری بین اسلام و مسیحیت را فراهم خواهد آورد.

این مقاله به موضوع: تربیت جوانان: **فضایی برای گفت و گو و همکاری بین اسلام و مسیحیت** پرداخته است. پیش از پرداختن به موضوع مقاله ابتدا مروری بر گفتگوی دینی **مرکز گفت و گوی ادیان و فرهنگ ها و نهاد گفت و گوی ادیان** شد. سپس به جایگاه گفت و گوی دینی در اسلام و مسیحیت پرداخته شده است و در ادامه ضمن بررسی ضرورت آموزش جوانان در زمینه گفت و گوی ادیان، به ارائه چند مدل برای مهیا نمودن جوانان برای ورود به فضای گفت و گوی دینی پرداخته شد.

تاریخچه گفت و گوی دینی مرکز گفت و گوی ادیان و فرهنگ ها و نهاد گفت و گوی ادیان

اولین گفت و گوی دینی دوجانبه بین ایران و واتیکان در سال ۱۳۷۳ (۱۹۹۵ م.) در تهران برگزار شد. از آن زمان تاکنون یازده دور

خانم دکتر هایده رمضان رستم آبادی

دانش آموخته دکتری الهیات مسیحی

گفت و گوی دینی بین «مرکز گفت و گوی ادیان و فرهنگ ها» و «نهاد گفت و گوی ادیان» برگزار شده است.

«بررسی پدیده تجدد از دیدگاه اندیشمندان مسلمان و مسیحی کاتولیک»، «اسلام و مسیحیت در مواجهه با کثرت گرایی دینی»، «جوانان؛ هویت و تعلیم و تربیت دینی»، «ارکان صلح؛ حقیقت، عدالت، عشق و آزادی»، «اخلاق زیستی از دیدگاه اسلام و مسیحیت کاتولیک»، «ایمان و عقل»، «نقش دین در جامعه امروز»، «همکاری مسلمانان و مسیحیان برای اعتلای عدالت در دنیای معاصر»، «گفت و گوی سازنده مسلمانان و مسیحیان برای مصلحت جامعه»، «خشونت و افراط گرایی به نام دین؛ کدام رویکرد به دین» و «مسلمانان و مسیحیان با هم در خدمت انسانیت» به ترتیب موضوع و محور اصلی این گفت و گوها بوده است.

اهمیت گفت و گوی دینی از نگاه اسلام

تطور در منابع اسلامی حاکی از اهمیت گفت و گوی دینی دارد. در اندیشه اسلامی، موضوع گفت و گوی دینی مورد توجه خاص در قرآن کریم و سنت و سیره پیامبر اکرم (ص) و معصومین و علمای شیعه بوده است. آیه معروف ...قل. یا اهل الکتاب تعالوا الی کلمه سواء بیننا و بینکم .... (آل عمران: ۶۴) خود گواه و تأکیدی بر اهمیت گفت و گو و تعامل با اهل کتاب است.

تعامل و گفت و گو با پیروان ادیان دیگر در کلام دو رهبر گران قدر جمهوری اسلامی ایران بازتاب گسترده ای یافته است؛ چنانکه امام خمینی (ره) معتقد است:

«یک وظیفه هم روحانیین ملت ها دارند؛ روحانیین مسیح، روحانیون مسلم، روحانیون یهود، همه روحانیون و آن وظیفه تبعیت تام از پیغمبرها، و همه آن هایی که آمدند برای تربیت بشر و برای صلح و

صفا بین تمام افراد بشر. روحانیون در مرتبه اول واقع اند برای تحقق دادن به آرمان های انبیا که همان وحی الهی است. روحانیون یک وظیفه الهی دارند که این وظیفه الهی بالاتر از آن وظایفی است که سایر مردم دارند. یک مسئولیت الهی دارند.

تأکید امام رحمت اله علیه بر وظیفه الهی روحانیون ادیان بیانگر نگرش این عالم بزرگ بر نعامل و گفت و گو با پیروان ادیان می باشد. توجه به گفت و گو را می توان یکی از اندیشه های ویژه آیت اله خامنه ای دانست که با اقتضات زمانی جهان کنونی هم خوانی دارد. در نگاه معظم له، گفت و گوهای مهربانانه میان ادیان یکی از دستورات اسلام به حساب می آید و فرصتی برای روشن کردن حقایق می باشد. رهبر انقلاب در دیدار علمای مسیحی با ایشان با اشاره به برقراری گفت و گوی خوب و مهربانانه بین دنیای اسلام و مسیحیت از سوی جمهوری اسلامی ایران، خاطر نشان کرده اند:

«استفاده از این فرصت ها برای افزایش نقاط مشترک و روشن کردن حقایق، گامی در ایجاد شناخت صحیح و از جمله ی دستورات اسلام است».

اهمیت گفت و گوی دینی از نگاه مسیحیت

ورود کلیسای کاتولیک به فضای گفت و گو به فرمان آنجلو گیوسب رانکالی ملقب به ژان بیست و سوم (۱۹۶۳-۱۹۵۸) برای تشکیل شورای واتیکان دو در ۲۵ ژانویه ۱۹۵۸ باز می گردد. شورایی که زمینه ساز ورود کلیسای کاتولیک به گفت و گوی دینی شد. پاپ بعدی، مونتنی ملقب به پل ششم (۱۹۶۳-۱۹۷۸) نهاد ویژه ای در دستگاه واتیکان (رومن کوریا) برای روابط با پیروان ادیان دیگر در سال ۱۹۶۴ تأسیس کرد، و کارول وویتیلا ملقب به ژان پل دوم (۲۰۰۵-۱۹۷۸) که از افراد تأثیرگذار در شکل گیری شورای واتیکان دو بود،

هفته نامه سفارت جمهوری اسلامی ایران در واتیکان

گفت وگویی دینی بین «مرکز گفت وگویی ادیان» و «نهاد گفت وگویی ادیان» در زمان وی آغاز شد. همچنین بخش نامه پاپی «در کلیسای خویش (Ecclesiam Suam)» به عنوان **منشور اصلی گفت وگو و بیانیه عصر ما (Nostra Aetate)** از اسناد واتیکان در رابطه بین کلیسا و ادیان غیر مسیحی محسوب می شود.

تورق در اسناد به جا مانده از گفت وگوهای انجام شده بین «مرکز گفت وگویی ادیان و فرهنگ ها» و «نهاد گفت وگویی ادیان» نیز خود بیانگر اهمیت گفت وگو بین اندیشمندان مسلمان و مسیحی ج.ا.ایران و واتیکان است.

در بندی از بیانیه پایانی دور هفتم گفت وگویی دینی آمده است:

"شرکت کنندگان ضمن ابراز خرسندی از جوّ دوستانه این دور از گفت وگوها، شناسایی مشترکات و احترام به تفاوت‌های مشروع بر ضرورت ادامه گفت وگوها از رهگذر گفت وگویی اصیل و ثمر بخش تأکید نمودند."

بندی از بیانیه هشتمین گفت وگوها بر این نکته تأکید داشته است:

ما خواستاریم که برای اعتلا بخشیدن به اشاعه عدالت، مسلمانان و مسیحیان فهم خویش از یکدیگر را از طریق گفت وگوها و همکاری های مستمر ادامه دهند.

در بند پایانی بیانیه ی گفت وگویی نهم آمده است :

دو دهه گفت وگویی دینی فرصتی برای آشنایی بیشتر دو طرف با نقطه نظرات یکدیگر فراهم آورد. حاضرین بر این نکته تأکید نمودند که گفت وگوهای سازنده مسیحیان و مسلمانان نقش اساسی در ساختن جامعه‌ای بهتر ایفا می کند.

ضرورت آموزش جوانان در زمینه گفت وگویی ادیان:

یکی از تهدید های روزگار مدرن شکاف بین نسلی است. گفت و گو زمینه مساعدی برای انتقال تجربیات به نسل جوان است. آموزش جوانان در زمینه گفت و گوی ادیان علاوه بر آنکه موجب شناخت آنان از ارزش های پیروان ادیان می شود، در سایه شناخت ایجاد شده زمینه احترام به سنت های دینی طرف مقابل نیز فراهم می گردد.

ارائه مدل های آموزش جوانان در زمینه گفت و گوی ادیان

ورود به هر حرفه ای نیازمند کسب مهارت لازم است. گفت و گوی دینی از یک حرفه فراتر و می توان گفت، یک هنر است. به تبع گفت و گو علاوه بر کسب مهارت، نیازمند تجربه و هنر است. کسب مهارت برای گفت و گو در زمینه علوم دینی مشخص و بواسطه حوزه های علمیه و دانشگاه های علوم دینی در ج.ا.ایران و در سمیناری ها و دانشگاه های پایی از قرن پیش در جریان است. اما نکته اینجاست که برای ورود به گفت و گوی مؤثر تنها شناخت نسبت به اعتقادات خویش کافی نیست، بلکه باید شناخت نسبت به دیگری دینی نیز صورت پذیرد. طلاب و دانشجویان ما در حوزه های علمیه و دانشگاه های ایران به صورت تخصصی و از متن مورد وثوق کلیسای کاتولیک با علوم دینی مسیحیت کاتولیک آشنا می شوند. این آموزش به تبع زمینه گفت و گوی مؤثر را فراهم خواهد آورد. آموزش متون شیعی در سمیناری ها و دانشگاه های پایی به تبع موجب شناخت صحیح از اسلام شیعی را برای شماس ها و دانشجویان علوم دینی مسیحی فراهم خواهد آورد.

در کنار کسب مهارت و شناخت علوم دینی خویش و دیگری دینی، تجربه و هنر مکملی برای آموزش جوانان برای گفت و گو خواهد بود. بهترین شیوه کسب تجربه برای ورود به گفت و گوی دینی، بازنمایی جلسات گفت و گو است. طلاب و دانشجویان ما در کنار یکدیگر، کسب

مهارت برای ورود به گفت و گوی دینی را در کارگاههای آموزشی تجربه می نمایند. «مرکز گفتگوی ادیان و فرهنگ ها» تاکنون نشست های تخصصی و کارگاههای آموزشی متعددی در زمینه آموزش طلاب و دانشجویان برای کسب مهارت های گفت و گوی ادیان در شهرهای مختلف برگزار نموده است.

مایلم کلام خویش را با سخنی از کاردینال فقید؛ ژان لوئی توران به پایان برسانم:

"مسلمانان و مسیحیان و همه ی انسانیت نیاز فراوانی به نتایج گفت و گوی ما دارند. این اجلاس مانند ستاره ای در شب تاریک است. بیاید دعا کنیم و کار کنیم خصوصاً از طریق گفت و گو برای دنیایی عادلانه، پر از صلح، امنیت، برادری و شکوفایی."

خانم دکتر هایده رمضان رستم آبادی

دانش آموخته دکتری الهیات مسیحی

واتیکان

در هفته ای که گذشت

بررسی آخرین اخبار

سریر مقدس

در رسانه های معتبر

واتیکان

واتیکان در هفته ای که گذشت

بررسی آخرین اخبار سریر مقدس

حمله آمریکا علیه گروه های جهادی طرفدار ایران در

سوریه

روزنامه اونیره نوشت:

فرماندهی مرکزی آمریکا سنتکام اعلام کرد در پاسخ به حمله دو روز پیش علیه نیروهای آمریکایی در سوریه، یک انبار سلاح شبه نظامیان طرفدار ایران در این کشور مورد هدف قرار گرفت.

به نوشته این روزنامه، در رابطه با ائتلاف بین المللی تشکیل شده در سال ۲۰۱۴ برای مبارزه با نیروهای داعش، که کنترل بخش زیادی از خاک سوریه و عراق را به دست گرفته بودند و سپس در سال ۲۰۱۹ شکست خوردند، آمریکا حدود ۲۵۰۰ سرباز در عراق و ۹۰۰ سرباز در سوریه مستقر کرد.

اما این گروه همچنان فعال هستند، بخصوص در مناطق روستایی. از آغاز جنگ در غزه، گروه های طرفدار ایران نیز حملات علیه منافع آمریکا در عراق و سوریه را از سر گرفتند.

ترجمه کتاب مقدس به زبان عربی

روزنامه اونیره نوشت:

ترجمه عربی کتاب مقدس (عهد عتیق و عهد جدید) با حضور کاردینال پی یر باتیستا پیتزابالا پاتریارک آیین لاتین اورشلیم در شهر رم معرفی شد، همچنین نسخه ای از آن به پاپ فرانسیس اهدا شد.

پاپ ضمن تشکر برای این ابتکار بر اهمیت «شناساندن کلام خدا» تاکید کرد. این کتاب در کشورهای مصر، اردن، عراق، اسرائیل، لبنان، مراکش، فلسطین، سوریه، سودان و همه جوامع دور از وطن توزیع خواهد شد. روزنامه أسروآتوره رومانو نیز در خبری با عنوان "نسخه عربی کتاب مقدس، نشانه ایی از شادابی کلیسا"، به انعکاس آن پرداخت.

آمادگی حماس برای توافق و آتش بس

روزنامه أسروآتوره رومانو نوشت:

اکنون امید برای غزه روشن می شود، پس از توافق برای آتش بس در لبنان بین اسرائیل و حزب الله، آتش بس احتمال دارد به نوار غزه نیز گسترش یابد.

از غزه حماس پس از آنچه که «پیروزی و موفقیت بزرگ برای مقاومت» در لبنان خواند، اعلام کرد که آماده «توافقی برای آتش بس و تبادل اسرا» در نوار غزه است. حماس از قبل میانجی های مصر، قطر و ترکیه را مطلع کرده است.

قرائت بنیامین نتانیاهو نخست وزیر اسرائیل برعکس است که دیروز در سخنرانی گفت «با آتش بس در لبنان حماس منزوی خواهد شد» و سپس «تخریب» را کامل می کنیم.

لیست قربانیان حملات ساعات اخیر اسرائیل، با کشته شدن چندین غیرنظامی، که به گفته منابع پزشکی غزه برخی از آنها در یک مدرسه بودند، به طور غم انگیزی طولانی تر می شود.

به گفته وزارت بهداشت حماس که توسط سازمان ملل تایید شد، در ۱۳ ماه اخیر بیش از ۴۴ هزار نفر قربانی حملات نظامی اسرائیل بر روی غزه شدند، که اکثریت آنها غیر نظامی بودند. آتش بس تنها نقطه امید برای مردم غزه است که ۹۰ درصد آنها، به گفته سازمان ملل، آواره، بدون کمک های بشردوستانه، بدون غذا و دارو هستند و از خشونت، گرسنگی و بیماری رنج می برند.

وانیسکان در هفته ای که گذشت

بررسی آخزین اخبار سریر مقدس

دیدار وزیر امور خارجه آمریکا با پاپ و صحبت در مورد صلح

روزنامه اونیره نوشت:

انتونی بلینکن وزیر امور خارجه آمریکا در پایان ماموریت خود، در واتیکان به حضور پاپ فرانسیس رسید.

کاردینال پی یترو پارولین نخست وزیر واتیکان در این خصوص گفت: «دیداری صمیمانه» و «قطعاً فرصتی برای صحبت در مورد اوکراین و خاورمیانه بود». پارولین خود نیز با بلینکن دیدار کرد، در این دیدار دو طرف در مورد آتش بس بین اسرائیل و لبنان و استفاده از این فرصت برای کاهش تنش ها در منطقه صحبت کردند.

در این دیدار دو طرف همچنین در مورد اوکراین، نیکاراگوئه و ونزوئلا گفتگو کردند.

رییس نهاد گفتگوی بین ادیان واتیکان در گذشت

وب سایت واتیکان نیوز نوشت:

میگل آنجل گیسو کاردینال اسپانیایی مروج گفتگوی بین ادیان پس از یک دوره طولانی بیماری در سن ۷۲ سالگی درگذشت.

وی که از سال ۲۰۱۹ به عنوان رییس نهاد گفتگوی بین ادیان واتیکان منصوب شد، پاپ را تقریباً در همه سفرهای اخیر همراهی می کرد. بیماری باعث شد تا بارها بستری و تحت عمل جراحی قرار گیرد. گیسو یکی از کارشناسان اسلام و جهان عرب بود. اولین پیام تسلیت از جهان اسلام رسید، از دانشگاه معروف الازهر و امام احمد الطیب با انتشار یادداشت رسمی درگذشت رییس نهاد گفتگوی بین ادیان را به پاپ فرانسیس تسلیت گفت.

پیام پاپ به مناسبت درگذشت رییس نهاد گفتگوی بین ادیان واتیکان

وب سایت واتیکان نیز نوشت:

پاپ فرانسیس در تلگرامی به مناسبت درگذشت کاردینال گیسو رییس نهاد گفتگوی بین ادیان ضمن تجلیل از زحمات وی، که دوشنبه در سن ۷۲ سالگی پس از یک بیماری طولانی درگذشت، نوشت: او برای برادری میان ملت ها و ادیان تلاش کرد. او با فداکاری برای انجیل و کلیسا خدمت کرد و به عنوان مبلغ در مصر و سودان و سپس به عنوان رییس موسسه پاپی مطالعات عربی و اسلامی و در آخر در خدمت به دستگاه واتیکان در نهاد گفتگوی بین ادیان، عمر خود را صرف کرد.

کاردینال گیسو در سال ۲۰۱۹ پس از درگذشت کاردینال توران توسط پاپ به این مقام منصوب شده بود.

بازتاب خبر گفتگوی بین ادیان اسلام و مسیحیت

روزنامه آسرواتوره رومانو نوشت:

این روزنامه ابتدا بخشی از سخنان پاپ فرانسیس در دیدار با شرکت کنندگان در دوازدهمین دیدار نهاد گفتگوی بین ادیان با مرکز بین ادیان و بین فرهنگی ایران را منعکس کرد. سخنانی در مورد توجه بسیار پاپ به سرنوشت کلیسای کاتولیک در ایران، اینکه کلیسایی ضد دولت نیست و این ها دروغ است، آگاهی وی از وضعیت و چالش های این کلیسا برای گواهی بر مسیح، آزاد شدن آن از تبعیضات دینی، قومی و سیاسی است. از جمله اعضای هیات نهاد گفتگوی بین ادیان واتیکان، کاردینال منتخب دومنیک جوزف ماتيو، سراسقف آیین لاتین تهران- اصفهان و سفیر واتیکان در ایران بودند.

در ادامه این مطلب آمده است، ماتيو پس از گذشت ۱۰ ماه انتظار از انتصابش در نوامبر ۲۰۲۱، وارد ایران شد.

در جریان دو روز گفتگوی ادیان شرکت کنندگان در مورد موضوع «تربیت جوانان بخصوص در خانواده: چالشی برای مسیحیان و مسلمانان» سخنرانی کردند. حجت السلام محمد مهدی ایمانی پور رییس هیات ایرانی در این دیدار بر چالش های اصلی تربیت جوانان در جامعه شیعه ایران تاکید کرد.

در این نشست در مورد موضوعات مختلفی مانند چالش های مشترک، انتقال ایمان، پدر بودن و مادر بودن، تجزیه و تحلیل تغییر شکل انسان شناختی و دیجیتالی و جنیست صحبت شد.

این روزنامه در ادامه به اظهارات مون سینیور عکاشه پرداخت. ماتيو کاردینال منتخب و سراسقف تهران- اصفهان در پایان گفت: کاتولیک های آیین لاتین در ایران سه هزارم درصد جمعیت کشور هستند، آنها همانطور که پدر مقدس می گفت واقعاً گروهی کوچک هستند و اگر چه درب های کلیساهای ما بر روی بازدید کنندگان بسته است، آن درب ها مفهومی دارند، آنها نشانه حضوری است که در پشت آنها زندگی می کند و از ما خواسته شده از آنها حمایت کنیم.

واتیکان در هفته ای که گذشت

بررسی آخرین اخبار سریر مقدس

هفته نامه سفارت جمهوری اسلامی ایران در واتیکان

QUOTIDIANO SETTIMANALE

Direttore Responsabile:

Dott. Mohammad Hossein Mokhtari

Coordinamento redazionale:

Hassan Niazi

Il Dialogo con il prossimo

nella condotta di Cristo e degli Apostoli

(Mohammad Hossein Mokhtari)

Il Dialogo con il prossimo nella condotta di Cristo e degli Apostoli.

La scorsa settimana si è tenuto il XII Colloquio tra il “Dicastero per il Dialogo Interreligioso” del Vaticano e il “Centro per il Dialogo interreligioso e interculturale” di Teheran (“Organizzazione per la cultura e le relazioni islamiche” della Repubblica islamica dell'Iran), sul tema “L’educazione dei giovani in particolare nella famiglia: una sfida per cristiani e musulmani”, con la presenza di studiosi e autorità religiose cristiane e musulmane.

Per quanto riguarda l'importanza del dialogo interreligioso dal punto di vista dell'Islam, sono stati scritti molti articoli e anche libri che sicuramente avete letto, ma in questa breve nota farò riferimento alla questione del dialogo interreligioso nella vita del Profeta Gesù (la pace sia su di lui) e dei suoi discepoli.

Il punto importante qui – prima di affrontare i temi specifici del dialogo nel campo delle religioni – è ricordare che il “dialogo interreligioso” è una branca della teologia contemporanea che è nata, per certi aspetti, dopo la Prima Guerra mondiale ed è viva ancora oggi, la quale si fonda sul confronto tra la teologia tradizionale e le riflessioni teologiche più recenti. Tuttavia, il dialogo tra Islam e Cristianesimo è stato formalizzato ufficialmente solo dopo il Concilio Vaticano II (con l'invito ad alcuni studiosi musulmani a partecipare a questo

Concilio).

In effetti, il tema del dialogo interreligioso è la branca più recente della teologia contemporanea, in cui la storia e i principi della teologia cristiana sono stati confrontati con i sistemi di credenze non cristiani, e questo è diventato la base per il dialogo tra le diverse religioni. In generale, le recenti riflessioni teologiche contemporanee si sono concentrate maggiormente sui valori condivisi tra due o più religioni, come le religioni abramitiche (ebraismo, cristianesimo, islam) o le religioni orientali (come l'induismo, il buddismo).

A mio parere, uno dei versetti più importanti della Bibbia riguardo al dialogo può essere letto nel versetto 17 del capitolo 3 della Lettera di Giacomo:

La sapienza che viene dall'alto invece è anzitutto pura; poi pacifica, mite, arrendevole, piena di misericordia e di buoni frutti, senza parzialità, senza ipocrisia.

William Macdonald scrive nella sua interpretazione di questo versetto (che è un'espressione di saggezza giusta ed equilibrata):

- La sapienza che viene da Dio è prima di tutto pura: il pensiero, le parole e le azioni sono pure; il vero saggio è puro nell'anima e nel corpo, nella dottrina e nell'azione, nella fede e nella morale. La saggezza è anche pacifica. Significa che una persona saggia ama la pace e fa tutto ciò che è in suo potere per creare la pace. Un uomo saggio è una persona che

rispetta i sentimenti degli altri. La seconda caratteristica è l'essere aperta ai consigli. Cioè, una persona del genere è pacifica, facile da avvicinare, logica, e "si arrende" ogni volta che è necessario. Non c'è malizia in essa, anzi, tale persona risponde alla maleducazione con benevolenza. Questa saggezza è inequivocabilmente libera da discriminazione ("senza parzialità"), cioè non si schiera con nessuno.

Il punto chiave di questo versetto, che descrive il saggio, è la sua disponibilità a parlare con gli altri e a confrontarsi con loro. È l'uomo stolto che ha un problema con il dialogo.

In un altro versetto della Bibbia (2 Timoteo 2:25), Paolo menziona alcune delle condizioni per il dialogo (anche con gli avversari):

dolce nel riprendere gli oppositori, nella speranza che Dio voglia loro concedere di convertirsi, perché riconoscano la verità.

- Ognuno dovrebbe essere umile e tollerante nel trattare con i suoi avversari, e ciò che si può dedurre dal significato di questo versetto è che quando è possibile conversare con gli oppositori di Dio e le persone fuorviate con umiltà e cortesia, è altresì possibile e necessario impegnarsi in dialoghi interreligiosi con i seguaci di altre religioni divine.

In un altro versetto (Efesini 5:19), si è nuovamente invitati a dialogare:

intrattenendovi a vicenda con salmi, inni, cantici

spirituali, cantando e inneggiando al Signore con tutto il vostro cuore.

- L'apostolo Paolo scrisse questa lettera al popolo di Efeso nella prigione di Roma. Molti commentatori biblici credono che la presente epistola non sia stata scritta solo per la chiesa di Efeso. Credono che questa epistola sia stata letta in varie chiese che sono state fondate come risultato dei due anni di attività di Paolo nella regione di Efeso. La maggior parte delle opere dell'apostolo Paolo furono infatti scritte sotto forma di lettere personali alla chiesa locale per spiegare una questione specifica.

L'attuale Chiesa cattolica, soprattutto dopo il Concilio Vaticano II, e in particolare con il pontificato di Papa Francesco, sta perseguendo fortemente il dialogo con le altre religioni (sia monoteiste che orientali), anche attraverso questa serie di colloqui tra il Vaticano e la Repubblica islamica dell'Iran, in un periodo in cui il mondo è sull'orlo di una guerra internazionale su vasta scala, dimostrando l'importanza e l'attenzione delle autorità del Vaticano per questo versetto e gli insegnamenti in esso contenuti.

Forse quando Paolo scrisse questa Lettera, il dialogo e il confronto era solo un'istruzione interna per i credenti cristiani, ma ciò che vediamo oggi dalle autorità della Santa Sede e del Vaticano è che esso ha assunto un significato più ampio e include altri monoteisti delle religioni abramitiche.

Un altro versetto degli Atti, 17:17, fa riferimento a un comportamento dell'apostolo Paolo:

Discuteva frattanto nella sinagoga con i Giudei e i pagani credenti in Dio e ogni giorno sulla piazza principale con quelli che incontrava.

- Paolo discuteva con gli ebrei nella Sinagoga e i pagani mentre predicava il Vangelo a tutti coloro che ascoltavano nelle strade e intorno a lui. In questo modo ebbe modo di entrare in contatto anche con alcuni Epicurei e Stoici.

Sebbene la base di questo versetto sia evangelica e si riferisca alla condotta missionaria dell'apostolo Paolo, egli si era comunque rivolto ai non cristiani e il "dialogo con gli altri" era la base del suo lavoro. Aveva letteralmente messo, come si suol dire, il dialogo "nella sua agenda".

In un altro versetto di Matteo 18:15, c'è una raccomandazione per risolvere i problemi e le incomprensioni tra i credenti, ed è quella di parlare l'uno con l'altro:

Se il tuo fratello commette una colpa, và e ammoniscilo fra te e lui solo; se ti ascolterà, avrai guadagnato il tuo fratello;

- L'unica chiave per risolvere i problemi tra gli individui in primo luogo, e poi tra le società in secondo luogo, è questo dialogo tra le parti, su cui si fondava la condotta morale di Cristo e, naturalmente, dei suoi discepoli, e che si raccomandava anche agli altri.

Ciò che è infatti considerato un dialogo desiderabile nel Nuovo Testamento, come è dichiarato in Romani 18:12:

Se possibile, per quanto questo dipende da voi, vivete in pace con tutti.

- Vivete “in pace con tutti”: la parola "tutti" in questo versetto include il pubblico in generale e non solo i cristiani; in altre parole, è la stessa espressione di "O gente" presente nei versetti coranici. Ciò in quanto è sicuramente necessario vivere in pace con gli altri, il che richiede però la comprensione reciproca da raggiungere attraverso il dialogo.

QUOTIDIANO SETTIMANALE

Direttore Responsabile:

Dott. Mohammad Hossein Mokhtari

Coordinamento redazionale:

Hassan Niazi

